

LÍPA MILÉNIA

K příležitosti připomínky tisíciletého výročí mučení knížete Jaromíra byla na Velízi roku 2003 vysazena místními zastupiteli v čele se starostou panem Zdeňkem Jiráskem lípa milénia. Můžete ji vidět za křížkem na rohu farní zahrady.

Proč právě lípa?

Ke stromu se váže příběh, který uvádí v mírných obměnách několik kronik, například Kosmova, Pulkavova, Hájkova a další. Kníže Jaromír se roku 1003 vydal na lov do lesů na Velízi, kam byl vylákán Vršovci, pohany, kteří se nebyli ochotni smířit s nadvládou křesťanského knížete. Vyrazil i přes varování své zbožné manželky, které se o nebezpečí zdál zlý sen. V lesích na Velízi Jaromíra obklíčila, svlékla a spoutala skupina opilých Vršovců. Nejprve ho připoutali k zemi a bavili se skákáním přes knížete na koni. Následně jej přivázali ke stromu a stříleli po něm šípy. Jaromír se modlil k Janu Křtiteli, světci uctívanému jeho manželkou. Šípy mu jako zázrakem neublížily. Mezi tím přivedl věrný myslivec Hovora (v Kosmově kronice *Dowora*) Jaromírovu loveckou družinu, která knížete zachránila. Polomrtvého a poštípaného rojem včel jej převezli na Vyšehrad. Kníže Jaromír za odměnu Hovorou povýšil do dědičného šlechtického stavu a daroval mu dvůr Zbečno a k němu náležící lesy.

Jednotlivé kroniky předkládají příběh, který se v některých aspektech liší. Kosmova kronika informace o stromu opomíná, Pulkavova kronika o stromu hovoří, a to jak v kontextu přivázání Jaromíra, tak o následném porážení, vystavění kaple a použití pozůstatků stromu k stavbě oltáře. Hájkova kronika předkládá podobný příběh, ale rozvitější. Krom střelby na Jaromíra přivázaného k dubu popisuje i nezdařený pokus o oběšení myslivce Hovory na dubu. Po záchraně Jaromíra bylo rozkázáno na dubu pověsit Hřivce, Vršovce, který se pokusil oběsit Hovoru. Dub nebyl následně poražen, ale vykopán, a na jeho místě vztyčen oltář. Jirečkova verze rýmované Dalimilovy kroniky pak příběh o stromu uvádí, ale hovoří o něm jako o lípě.*

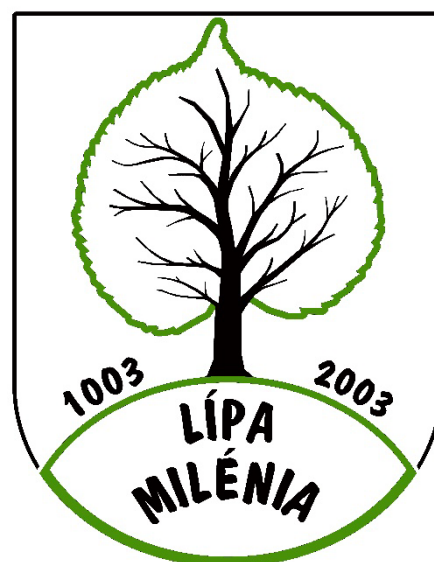
A zřejmě z této Dalimilovy kroniky čerpali zastupitelé v roce 2003 při rozhodování, jaký strom vybrat, zdali lípu, či dub.

Ukázka z Dalimilovy kroniky, která se váže k tomuto místu.**

„Ot Vršovičských nevěře a od kněže Mezky.

V tu dobu v zemi Vršovici najvěšší biechu,
Kochana mezi sobú za starostu jmějiechu.
Tehdy, kdyť Mezku silná z zemi uzřechu,
nemúdrú velmi radu vzěchu,
řkúc: „Dohubim' knieťcí plod,
tiem činem bude náš slovúten rod.
Budem knieťaty jako v šachy hráti
a ot kaťdého budem dary brati.
Ciuzí kněz bude se nás báti;
nebo chc'my-li, mótem z sebe kněže dáti.
Proto nedámy knieťciemu plodu vznítí,
ač sami chcemy mocni býti.“
Kdyť to Vršovici mluviechu,
velmi peskú radu jmějiechu.
Snad toho nevědiechu,
ťe knieťata se všěch stran jmějiechu,
jich kaťdý země uťiti chtieše;
však ciesař v svej moci bieše.

**Nemúdrí Vršovici toho se všěho nebojiechu,
a pro to svého kněže Jaromira jechu.**

**Na velezskú horu kněžě vzvedú,
k jednej lípě jej přivedu,
k tej svého kněžě přívázachu.**

Ach, kak se zle potázachu!

I počechu jím špíleti

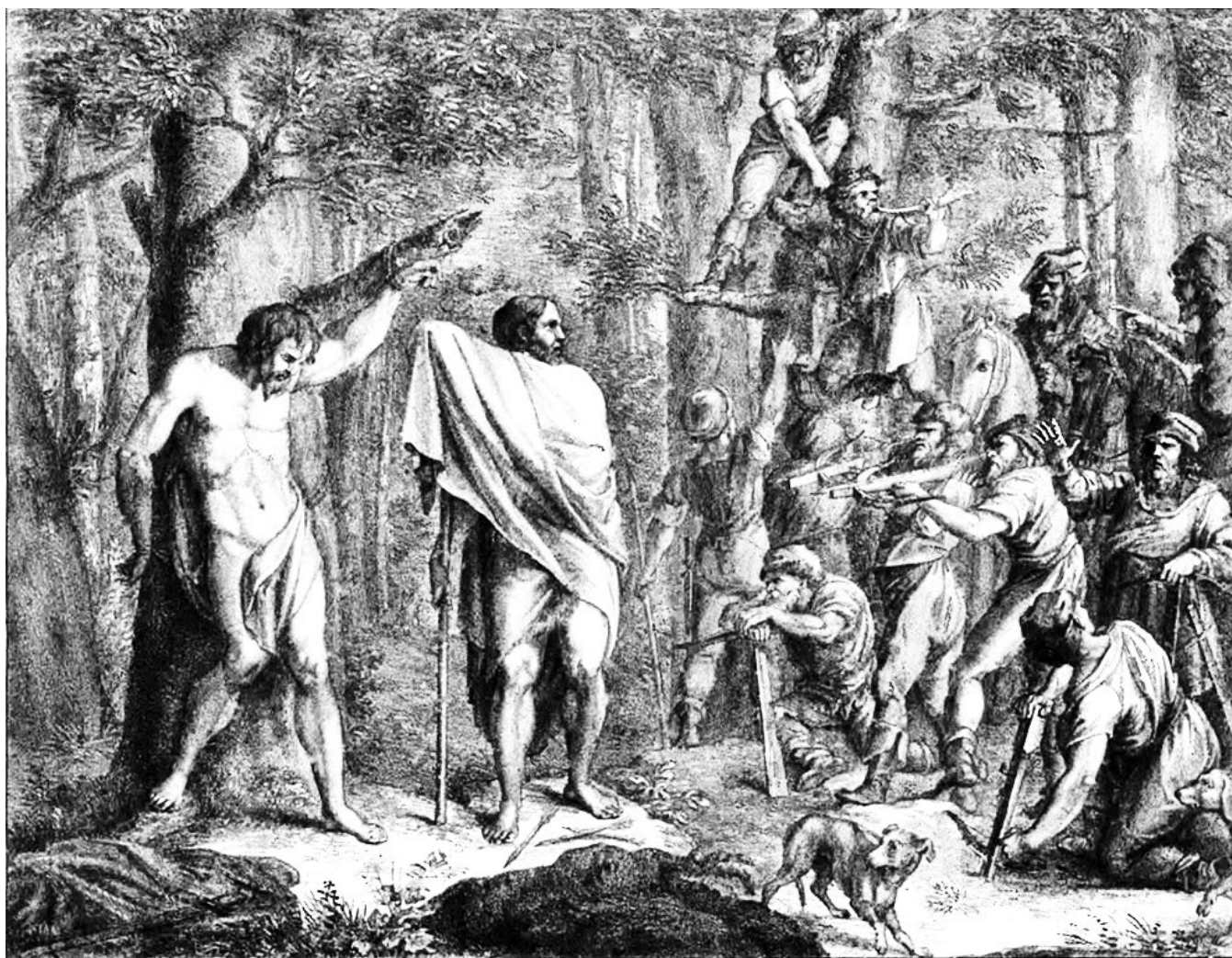
a jako k cíliu šípy k němu stříeleti,

ale toho i jeden nevidieše,

ťe svatý Jan, boťi křstitel, kněžě zaslánieše:

v svatého Jana huni šípi tčiechu,

knietčcieho těla nedotkniechu.“

Kníže Jaromír připoutaný k dubu (A. J. Gareis)

Zdroje:

* Xth-Floor. Na Wikipedii se věnuji památným stromům, houbám, částečně chráněným územím a celkově tématům souvisejícím s přírodou.

** Znění originálu Dalimilovy kroniky (podle přepisu edice Josefa Jirečka) vychází z díla Dalimilova kronika tak, jak bylo vydáno v nakladatelství Evropský literární klub v roce 1948 (*Dalimilova kronika.*)